

JAARVERSLAG 2013 EN JAARPLAN 2014

LEDEN REKENKAMER UTRECHT

- ◆ Watze de Boer (voorzitter)*
- ◆ Hans van den Broek **
- ◆ Gerard Bukkems ***

* Voorzitter van 26 juni 2001 tot 1 maart 2014 (inclusief rechtsvoorganger: de Rekenkamercommissie Utrecht).

** Op 10 januari 2013 benoemd door de gemeenteraad.

*** Op 10 januari 2013 herbenoemd door de gemeenteraad.

STAF REKENKAMER UTRECHT (3,4 fte)

- ◆ Mario van den Berg (senior onderzoeker)
- ◆ Maaïke van Elteren (senior onderzoeker)
- ◆ Judith de Jonge (onderzoeksstagiaire Universiteit Utrecht)
- ◆ Sylvia van Leeuwen (gedetacheerd senior onderzoeker, vanaf 15 mei 2014)
- ◆ Floris Roijackers (secretaris / hoofd staf)
- ◆ Joop van der Zee (senior onderzoeker, tot 1 maart 2014)

Utrecht, 14 april 2014

1 VOORWOORD

De Rekenkamer Utrecht is een onafhankelijk bestuursorgaan van de gemeente Utrecht, met een grondslag in de gemeentewet (artikel 81a). De rekenkamer onderzoekt de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur (gemeentewet, artikel 182). Met haar onderzoek wil de rekenkamer bijdragen aan het verhogen van de transparantie en het verbeteren van het functioneren van de gemeente Utrecht. Zij beoogt met haar rapportages met aanbevelingen de gemeenteraad te ondersteunen in zijn kaderstellende en controlerende rol.

Op 26 maart 2014 is de nieuwe gemeenteraad geïnstalleerd. De verkiezingen hebben erin geresulteerd dat er maar liefst 23 nieuwe mensen zitting hebben in de gemeenteraad. Dit is voor de rekenkamer de reden om in het jaarverslag iets uitgebreider dan gebruikelijk in te gaan op de inhoud van de rapporten uit 2013 (hoofdstuk 2 Terugblik op 2013). In hoofdstuk 3, Vooruitblik op 2014, geven wij uitleg over de lopende onderzoeken. Tot slot geeft hoofdstuk 4 inzicht in de financiën van de Rekenkamer Utrecht.

De rekenkamer is onafhankelijk in de keuze van onderwerpen, de onderzoeksaanpak en –timing, en de oordeelsvorming. Dat uitgangspunt houden wij hoog in het vaandel. Maar dat betekent niet dat wij ons verschansen in onze burelen. Wij zoeken de gemeenteraad graag op om van gedachten te wisselen over ons onderzoek, vanuit de wens om onderzoek te doen met grote relevantie voor de gemeenteraad. Wij nemen daarom zelf het initiatief tot overleg met de gemeenteraad, maar staan ook open voor uw suggesties en opmerkingen. Wij zien uit naar een vruchtbare samenwerking.

Bijlage 1 van dit document bevat een lijst van publicaties uit de periode 2009-2013. Voor meer informatie over de Rekenkamer Utrecht en al onze publicaties in de periode 1998-2013 verwijzen wij u graag naar onze website www.utrecht.nl/rekenkamer. Via deze website (de ideeënbox) kunnen burgers ook suggesties doen voor onderzoek door de rekenkamer.

Hans van den Broek
Lid Rekenkamer Utrecht

Floris Roijackers
Secretaris Rekenkamer Utrecht

Gerard Bukkems
Lid Rekenkamer Utrecht

2 TERUGBLIK OP 2013

2.1 INLEIDING

Deze terugblik op 2013 geldt als het jaarverslag van de Rekenkamer Utrecht. In 2013 heeft de rekenkamer drie rapporten uitgebracht, zoals was voorzien in het Jaarplan 2013 (zie tabel 1).

Tabel 1 Publicaties in 2013

Rapport	Datum	§
Een lange adem. Een onderzoek naar de organisatievernieuwing van de gemeente Utrecht.	28 februari 2013	2.2
Wet Houdbare Overheidsfinanciën. Rekenkamerbrief.	24 mei 2013	2.3
Subsidieverstrekking - wordt gevolgd. Vervolgonderzoek subsidies en leefbaarheidsbudget.	29 oktober 2013	2.4

Hieronder lichten wij de onderzoeken toe. In paragraaf 2.5 gaan wij in op de andere activiteiten die wij in 2013 hebben ontplooid.

2.2 ORGANISATIEVERNIEUWING - EEN LANGE ADEM

Doel van het onderzoek

In 2012/2013 heeft de rekenkamer een onderzoek uit gevoerd naar de organisatievernieuwing van de gemeente Utrecht; het programma *Via B*. Met de organisatievernieuwing wil de gemeente Utrecht fors bezuinigen en tegelijkertijd haar presteren en functioneren verbeteren. De rekenkamer wilde een bijdrage leveren aan het welslagen van de organisatievernieuwing. De doorslaggevende reden hiervoor was het grote belang van de organisatievernieuwing voor het functioneren van de gemeente Utrecht, en dus ook voor de mensen in de stad.

In het onderzoek keken we naar een aantal voorwaarden die het bereiken van de doelen op het gebied van de organisatieverandering kansrijker maken. Wij beoordeelden de onderbouwing van het programma *Via B* en de aansturing van de organisatievernieuwing: zijn de doelen helder; heeft de gemeente relevante sturingsinformatie; krijgt concernsturing vorm; is er adequaat risicomanagement? Het doel van ons onderzoek was risico's te signaleren. Naast de organisatievernieuwing in het algemeen, onderzochten wij drie casussen: de inkoop door de gemeente, de overhead in de organisatie en het wijkgericht werken.

Conclusies en aanbevelingen

De rekenkamer concludeerde dat de gemeente een goede start heeft gemaakt met de organisatievernieuwing. Zo had de gemeente in 2010/2011 de knelpunten in de organisatie goed in beeld gebracht met doorlichtingsonderzoek en was er een passende aanpak bedacht om verbetering te bewerkstelligen.

De Rekenkamer constateerde ook dat de uitvoering van de organisatievernieuwing nog voor het overgrote deel moest gaan plaatsvinden en dat het bereiken van de doelen een lange adem vergt. Om te voorkomen dat het gevoel van urgentie bij de betrokkenen zou wegzakken was een betere sturing op de gewenste verandering nodig. Wij concludeerden dat niet voldoende duidelijk was wat de gemeente precies wil verbeteren aan haar manier van werken en wat de burger daarvan zou merken (bijvoorbeeld waar het gaat om wijkgericht werken). Daarnaast had de gemeente onvoldoende oog voor de risico's, die een belemmering kunnen vormen voor de organisatievernieuwing. Dit maakte het voor de gemeente lastig om tijdig te reageren op de risico's. Verder vond de rekenkamer dat de gemeenteraad, waar het gaat om de inrichting van de organisatie, beter gefaciliteerd moest worden bij de uitoefening van zijn strategische rol. De raad moet afwegingen kunnen maken tussen opties, op basis van informatie over kansen en risico's, bijvoorbeeld bij voorstellen die het afstoten van taken, verzelfstandiging en regionalisering betreffen.

In het rapport doet de rekenkamer de volgende aanbevelingen:

- Hanteer een lange termijnperspectief en geef de raad keuzes bij voorstellen op het gebied van organisatieontwikkeling.
- Verbeter de sturing op resultaten van de organisatievernieuwing
- Professionaliseer het risicomanagement.

In het rapport en het raadsvoorstel van de rekenkamer zijn de aanbevelingen nader geconcretiseerd en uitgewerkt. Daarbij besteedden wij aandacht aan hoe de gemeente kan voorkomen dat de uitvoering van de aanbevelingen leidt tot onnodige bureaucratie en 'papierexercities', zonder dat de sturing en het risicomanagement echt verandert. Het vastleggen van doelen, plannen en risico's en beheersmaatregelen, etc. is geen doel op zich, maar een middel om een binnen de organisatie een gedeeld referentiekader te creëren en de medewerkers een duidelijke koers mee te geven. Dat is een belangrijke stap in het bereiken van het doel: een effectievere organisatie.

Publicatie en raadsbehandeling

De publicatie en de behandeling van het rapport *Een lange adem* en het raadsvoorstel van de rekenkamer verliep als volgt (zie tabel 2).

Tabel 2 Publicatie rekenkamerrapport en behandeling gemeenteraad Utrecht

Mijlpaal	Datum
Publicatie	28 februari 2013
Raadsinformatieavond: toelichting door de rekenkamer	12 maart 2013
Behandeling in de raadscommissie Mens en Samenleving	19 maart 2013
Behandeling in de gemeenteraad. De raad nam alle aanbevelingen over	9 april 2013

De verslagen van de commissie- en raadsbehandeling staan op de site van de gemeente Utrecht. Na de publicatie en raadsbehandeling heeft de rekenkamer een publieksversie van haar rapport gemaakt en onder de aandacht van de medewerkers van de gemeente gebracht via de interne nieuwsbrief *Organisatievernieuwing* (zie website rekenkamer). De staf van de rekenkamer heeft in twee sessies met het programmateam Organisatievernieuwing haar aanbevelingen verder toegelicht (Zicht op resultaten en Risicomanagement).

Plan van aanpak college van B&W

Naar aanleiding van het rekenkamerrapport *Wordt gevolgd 2010* heeft de raad het college van B&W opgedragen om, na afronding van de raadsbehandeling van een rekenkamerrapport, een plan van aanpak op te stellen en aan de raad te zenden.¹ Het college van B&W nam het plan van aanpak naar aanleiding van het rekenkamerrapport *Organisatievernieuwing* op in de *Rapportage organisatievernieuwing nr. 4 – Voorjaar 2013*. In hoofdstuk 5 van die rapportage geeft het college aan hoe het omgaat met de aanbevelingen van de rekenkamer en van de Visitatiecommissie *Organisatievernieuwing Gemeente Utrecht*.²

Relevantie voor de nieuwe gemeenteraad

De organisatievernieuwing vergt een lange adem. De serieuze knelpunten in de organisatie die de gemeente in 2010/2011 heeft geconstateerd in de diverse doorlichtingen zijn niet een-twee-drie opgelost, zeker niet waar die gaan over verandering van houding en gedrag van leiding en medewerkers. De veranderaanpak is een groot en complex project, ook wat betreft de vernieuwing van processen en structuren. In november 2013 heeft de visitatiecommissie voor de tweede keer onderzoek uitgevoerd naar de voortgang van de organisatievernieuwing op het gebied van proces, structuur, cultuur en resultaten.³ De Visitatiecommissie was positief over de voortgang, maar gaf tegelijkertijd aan dat er enkele serieuze zaken spelen die de vernieuwing op een aantal manieren onevenwichtig maakt (bijvoorbeeld: de ambitie om beter samen te werken staat op gespannen voet met de hiërarchische oriëntatie in de organisatie; overbelasting van het middenmanagement). Wij adviseren de

¹ Gemeenteraad Utrecht, Amendement 2010/30. “Uitvoering raadsbesluiten rekenkamerrapporten inzichtelijk”

² De externe visitatiecommissie *Organisatievernieuwing Gemeente Utrecht* is in 2012 door het college van Burgemeester en Wethouders geïnstalleerd.

³ Visitatiecommissie *Organisatievernieuwing Gemeente Utrecht* (november 2013). *Serieuze Zaken*.

gemeenteraad om scherp te zijn en blijven op de organisatievernieuwing en daarbij te focussen op (beoogd, verwacht en bereikt) resultaat en de betekenis van de organisatievernieuwing voor de burger van Utrecht.

Bij de behandeling van het rekenkamerrapport deed de raad het verzoek aan het college van B&W om een overdrachtsdocument voor de nieuwe raad op te stellen, met een terugblik op de opgave, de tot nu toe bereikte resultaten en een doorkijk naar de komende jaren. Op 19 december 2013 verstrekte het college van B&W aan de raad de notitie *Verder Via B. Organizevernieuwing in Utrecht*.

2.3 REKENKAMERBRIEF WET HOUBBARE OVERHEIDSFINANCIËN

Doel van het onderzoek

De rekenkamer heeft in 2012/2013 nauwlettend de ontwikkelingen rond het wetsvoorstel Houdbare Overheidsfinanciën (wet HOF) gevolgd. Ons doel was de gemeenteraad in een vroeg stadium te informeren over de bedoeling van de wet HOF en wat deze wet betekent voor de gemeente(-raad) Utrecht.⁴ De rekenkamer zag de ontwikkeling van de wet HOF bovendien als een kans om de betrokkenheid van de raad bij lange termijn financiële planning en -sturing vorm te geven, in het kader van zijn budgetrecht.

Conclusies en aanbevelingen

Met de wet HOF beoogt de wetgever de sturing te versterken op EMU-saldo (begrotingstekort) en EMU-schuld (overheidsschuld) in de collectieve sector.⁵ Deze EMU-normen zijn in 1992 vastgelegd in het Verdrag van Maastricht, onder meer met het oog op de invoering van de euro. De EMU-normen hangen nauw met elkaar samen: bij een begrotingstekort loopt de overheidsschuld op.

De EMU-normen raken ook de gemeente Utrecht, omdat het begrotingstekort (op kasbasis) en de schuld van gemeenten meetellen in de overheidsschuld en begrotingstekort van lidstaat Nederland. De rijksoverheid vraagt de medeoverheden om een gelijkwaardige inspanning te leveren bij het terugdringen van het tekort en de schuld. Het belang voor de gemeente zelf is dat een hoge schuld de ruimte voor nieuw beleid beperkt, omdat de kapitaallasten (rente en afschrijving) beslag leggen op de begrotingsruimte in de toekomst. Bovendien kan het renterisico voor de gemeente toenemen (dit betekent: hogere rentelasten als bij herfinanciering de rente hoger ligt) en kan de rijksoverheid de gemeente een sanctie opleggen als zij de EMU-normen niet respecteert.

De rekenkamer constateerde dat de gemeente Utrecht minder ver was met de voorbereiding op de wet HOF dan de andere steden van de G4. Bij de andere G3 liep al onderzoek naar de mogelijkheden voor sturing op EMU-saldo en schuldpositie door de raad, met behulp van referentiewaarden. Verder constateerden wij dat de

---

⁴ De wet HOF is op 11 december 2013 gepubliceerd in het Staatsblad.

⁵ Collectieve sector: rijksoverheid, sociale fondsen en decentrale overheden.

informatiepositie van de gemeenteraad te wensen over liet: de raad kreeg foutieve informatie over het begrote EMU-saldo van de gemeente en onvoldoende informatie over het gerealiseerde EMU-saldo en de schuld. De Rekenkamer deed de aanbeveling de sturing op EMU-saldo en de schuld te verbeteren, door hierover in de begroting en jaarrekening te rapporteren aan de raad en door sturingsmogelijkheden voor de raad in stelling te brengen. Voorwaardelijk voor betere sturing zijn financiële planningsinstrumenten zoals: een meerjarige investeringsplanning, balansprognoses en kasstroomoverzichten.

Publicatie en raadsbehandeling

De rekenkamerbrief Wet Houdbare Overheidsfinanciën is op 24 mei 2013 gepubliceerd, zodat de raad hem kon betrekken bij de beraadslagingen over de Verantwoording 2012 en de Voorjaarsnota 2013 (zie tabel 3).

Tabel 3 Publicatie rekenkamerrapport en behandeling gemeenteraad Utrecht

Mijlpaal	Datum
Publicatie rekenkamerbrief Wet Houdbare Overheidsfinanciën	24 mei 2013
Toelichting door de rekenkamer in de subcommissie Controle en Financiën	3 juni 2013
Raadsinformatieavond: toelichting door de rekenkamer	18 juni 2013
Behandeling commissie Mens & Samenleving	2 juli 2013
Behandeling in de gemeenteraad. De raad nam alle aanbevelingen over	11 juli 2013

Plan van aanpak college van B&W

Het college van B&W heeft geen plan van aanpak opgesteld, maar heeft wel in verschillende raadsbrieven aangegeven hoe het de aanbevelingen van de rekenkamer wil uitvoeren (raadsbrief d.d. 13 mei 2013 en 10 juni 2013; commissiebrief 16 juli 2013). Ook heeft het college de subcommissie Controle en Financiën opgezocht voor overleg over de uitwerking van de raadsbesluiten naar aanleiding van de rekenkamerbrief. Het college stond in de *Programmabegroting 2014* veel uitgebreider stil bij EMU-saldo en de schuldpositie van de gemeente dan voorheen.⁶ In de subcommissie Controle en Financiën van 27 januari 2014 heeft het college laten zien welke indicatoren het wil hanteren voor schuldnormering.

Relevantie voor de nieuwe gemeenteraad

Het begin van een raadsperiode is bij uitstek het moment om de investeringsambities af te stemmen op de financiële ruimte in meerjarig perspectief, mede gezien vanuit de houdbaarheid van de schuldpositie. Daarbij moet ook rekening worden gehouden met de mogelijkheden van de gemeente om de schuld af te bouwen. De referentiewaarden

⁶ Gemeente Utrecht (11 september 2013). Programmabegroting 2014, paragrafen Weerbaarheid en wendbaarheid (§2.1), Financiering (§2.4) en bijlage 3: EMU-saldo.

die het college heeft ontwikkeld voor schuld en rentelasten kunnen een rol spelen bij het bieden van inzicht aan de raad. De behandeling van de *Verantwoording 2013* en de *Voorjaarsnota 2014* biedt een goede eerste gelegenheid voor de nieuwe raad om stil te staan bij EMU-saldo en schuldpositie. Wij raden de raad aan hierin een meerjarig perspectief te hanteren: hoe ontwikkelt de schuld zich in de raadsperiode en daarna, bij het beoogde investeringsprogramma? De gemeenteraad zal zich, bij investeringsbeslissingen, méér rekenschap moeten geven van de beperkte ruimte die het EMU-saldo toelaat, om zo de schuld van de gemeente beheersbaar te houden.

2.4 SUBSIDIEVERSTREKKING – WORDT GEVOLGD

Doel van het onderzoek

In 2012 heeft een onderzoekscmissie van de raad het gemeentelijk subsidiebeleid doorgelicht. Dit leidde tot het rapport *Een kwestie van vertrouwen. Raadsonderzoek naar de omvang, processen en cultuur van geldverstrekking in Utrecht* (19 april 2012). De raad nam alle 29 aanbevelingen van de onderzoekscmissie over en verzocht de rekenkamer een vervolgonderzoek uit te voeren “en haar adviezen en aanbevelingen aan de raad te rapporteren” (Amendement 2012/28, "Ook subsidiebeleid wordt gevolgd").

De rekenkamer heeft met dit verzoek ingestemd en voerde in de periode februari 2013 tot en met juni 2013 een vervolgonderzoek uit. In dit vervolgonderzoek hebben wij in kaart gebracht wat de stand van zaken is van de uitvoering van de besluiten die de raad nam naar aanleiding van zijn onderzoek in 2012. Wij combineerden dit onderzoek met een vervolg op ons onderzoek Leefbaarheidsbudget uit 2010 (*Leefbaarheidsbudget Utrecht. Een onderzoek naar de doelgerichtheid en de resultaatverwachtingen*). Het rapport *Subsidieverstrekking – wordt gevolgd* is op 29 oktober 2013 gepubliceerd.

Conclusies en aanbevelingen

De Rekenkamer constateerde in het rapport dat de uitvoering van de raadsbesluiten over subsidieverstrekking grotendeels op schema lag en dat eerste resultaten van de aanpak zichtbaar waren. Het subsidieproces werd gestandaardiseerd en er zijn nieuwe *checks and balances* in het proces van subsidieverstrekking ingebouwd. De kritische doorlichting door het college van B&W van alle individuele subsidieregelingen beoordeelde de Rekenkamer als een cruciale stap in de verbeterslag; de vertraging op dit punt zag de rekenkamer als een verantwoorde vertraging.

De rekenkamer wees in het rapport ook op risico's. Het college van B&W liet nog niet alle subsidies door het subsidiebureau afhandelen, waardoor controlemomenten werden gemist. Het afwegingskader geldverstrekingen, dat gehanteerd moet worden om een onderbouwde keuze te maken voor bijvoorbeeld een subsidie, garantie óf een lening, was nog niet beschikbaar. Met het oog op de toename van de begroting door de decentralisaties, en dus ook méér geldverstrekingen door de gemeente in de nabije toekomst, zag de rekenkamer het uitblijven van een helder kader voor geldverstrekingen als een risico. Verder wezen wij erop dat het college zal moeten

blijven nagaan of in de organisatie de door de raad beoogde gedragsverandering op het gebied van subsidieverstrekking daadwerkelijk tot stand komt.

Publicatie en raadsbehandeling

De publicatie en raadsbehandeling verliep als volgt (zie tabel 4).

Tabel 4 Publicatie rekenkamerrapport en behandeling gemeenteraad Utrecht

Mijlpaal	Datum
Publicatie	29 oktober 2013
Raadsinformatieavond: toelichting door de Rekenkamer	5 november 2013
Behandeling raadscommissie Mens en Samenleving	7 november 2013
Behandeling in de gemeenteraad. De raad nam alle aanbevelingen over.	3 december 2013

Plan van aanpak college van B&W

Na het rapport van de onderzoekscommissie van de raad in 2012 heeft het college van B&W een Plan van Aanpak Subsidieverstrekking opgesteld.⁷ Het college deed de toezegging ieder half jaar te rapporteren over de voortgang aan de raad; het college deed dit voor het laatst met de commissiebrief van 12 november 2013. De raadsbesluiten naar aanleiding van het rekenkamerrapport lopen hier in mee. Sindsdien is het ‘kader geldverstrekingen’ door de raad vastgesteld (25 februari 2014) en deed het college in de raadsbrief d.d. 4 maart 2014 nogmaals de toezegging om in de Programmabegroting 2015 een gebundeld overzicht van geldverstrekingen op te nemen. Het college gaf ook aan dat het in zijn volgende Voortgangsrapportage Subsidies (voorjaar 2014) ingaat op de resultaten van de verbeterinspanningen (in plaats van alleen de prestaties te benoemen) en de borging van de beoogde gedragsverandering.

Relevantie voor de nieuwe gemeenteraad

Door de voortgangsrapportages van het college van B&W kan de raad de vinger aan de pols houden bij het ingezette verbeterproces. De raad zou nog wel beter gefaciliteerd kunnen worden bij zijn kaderstellende en controlerende rol met betrekking tot subsidies (waarin ieder jaar minimaal € 150 miljoen om gaat). De raad zou moeten kunnen zien op welk beleidsterreinen en op welke momenten zich mogelijkheden voor beleidsinhoudelijke en financiële kaderstelling voordoen, bijvoorbeeld omdat een vierjarige subsidieperiode afloopt. Wij raden de raad aan om er op toe te zien dat er snel een meerjarige overzicht van beleidsnota's met bijbehorende subsidieregelingen komt, zodat de raad vroeg in de raadsperiode zijn kansen op bijsturing in beeld heeft.⁸

⁷ College van B&W (27 september 2012). *Plan van Aanpak Subsidieverstrekking*.

⁸ Subsidieverstrekking – wordt gevolgd (3 december 2013). Raadsbesluit 9.

Een belangrijke reden om subsidies te continueren of voor verandering te kiezen kan gelegen zijn in de uitkomsten van een evaluatie. In ons rapport gaven wij aan dat dit slotstuk van het subsidieproces - de evaluatie - nog onvoldoende aandacht heeft gekregen van het college van B&W. Wij raden de raad aan evaluatie van subsidies op de agenda te plaatsen, en daarbij te expliciteren welke informatiebehoefte hij zelf heeft.⁹

2.5 OVERIGE ACTIVITEITEN IN 2013

Externe activiteiten

De Rekenkamer Utrecht is lid van de Nederlandse Vereniging voor Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRR). De rekenkamer participeert in de netwerken van de NVRR om kennis en ervaring uit te wisselen. Bijvoorbeeld als lid van de Kring G4+1, het overleggremium van de rekenkamers van Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Utrecht en de Randstedelijke Rekenkamer (de rekenkamer van vier randstedelijke provincies). In deze kring is het initiatief voor gezamenlijk onderzoek in de vier grote steden ontstaan (in 2012 naar het beleid Luchtkwaliteit en in 2014 naar de Transitie Jeugdzorg). Jaarlijks organiseert de NVRR een congres voor lokale rekenkamers, waaraan wij vaak een bijdrage leveren.

In september 2013 gaven wij zes presentaties (speeddates) over onze rekenkamerbrief Wet HOF, op de werkbijeenkomst van de NVRR en de Algemene Rekenkamer.

Kwaliteitshandvest Rekenkamers G4+1

Op 20 juni 2012 ondertekenden de bestuurders van de rekenkamers van de Kring G4+1 een kwaliteitshandvest. Dit kwaliteitshandvest vormt de basis voor kwaliteitsborging en onderlinge visitatie bij de aangesloten rekenkamers. Het doel is de kwaliteit van de rekenkamers hoog te houden, nu en in de toekomst, zodat zij een betekenisvolle rol blijven vervullen in het lokale bestuur. Het kwaliteitshandvest heeft er bij de Rekenkamer Utrecht bijvoorbeeld toe geleid dat de interne evaluatie van afgeronde onderzoeken is verstevigd. En in december 2013 heeft de rekenkamer een SWOT-analyse uitgevoerd; een zelfanalyse onder leiding van een externe voorzitter.

Ontvangst Rekenkamer Indonesië

Op verzoek van de Vrije Universiteit (Amsterdam) hebben wij in november 2013 een twintigkoppige delegatie van de Rekenkamer Indonesië (Badan Pemeriksa Keuangan Republik Indonesia) in de Utrechtse raadzaal voorgelicht over lokaal bestuur, de lokale rekenkamer en de werkwijze van de Rekenkamer Utrecht.

---

⁹ Subsidieverstrekking – wordt gevolgd (3 december 2013). Raadsbesluit 6.

3 VOORUITBLIK OP 2014

3.1 INLEIDING

Op 6 december 2013 heeft de Rekenkamer haar onderzoeksprogramma 2014 vastgesteld. Hieraan voorafgaand zijn vooronderzoeken uitgevoerd en is er een bespreking met raadsfracties over de verschillende relevante thema's geweest (3 december 2013). De Rekenkamer voert in 2014 in ieder geval drie onderzoeken uit: Klachtafhandeling (zie paragraaf 3.2); Muziekpaleis (paragraaf 3.3); en Jeugdzorg (paragraaf 3.4). De afzonderlijke onderzoeksplannen staan op onze website: www.utrecht.nl/rekenkamer.

Na de zomer kunnen wij nieuw onderzoek opstarten. We hebben hiervoor nog geen onderwerp vastgesteld. Wij zullen hierover in overleg treden met de gemeenteraad.

3.2 ONDERZOEK KLACHTAFHANDELING

De Rekenkamer is in oktober 2013 gestart met een onderzoek naar de klachtafhandeling door de gemeente Utrecht. De hoofdvraag van het onderzoek luidt: "is de klachtafhandeling van de gemeente Utrecht adequaat?" Met 'adequaat' bedoelen wij dat klachtafhandeling zo is ingericht dat het bijdraagt aan de achterliggende functies van het klachtrecht zoals bedoeld door de wetgever: de mogelijkheid tot genoegdoening voor de burger en het leren van klachten ter verbetering van de dienstverlening. Het onderzoek richt zich vooral op het interne klachtrecht (klachten in te dienen bij de gemeente). Het externe klachtrecht loopt via de Nationale Ombudsman.

De redenen voor de rekenkamer om dit onderzoek te doen zijn:

- Een vertegenwoordiging van de raad vroeg de aandacht van de rekenkamer voor de ambitie van het college van B&W om te komen tot een gemeentebrede uniforme klachtafhandeling.
- Klachten kunnen een leereffect hebben voor de gemeente. De 'lerende organisatie' en het verbeteren van de dienstverlening zijn belangrijke onderdelen van de organisatievernieuwing *Via B*. Het rekenkameronderzoek kan inzichtelijk maken of het doel van *Via B* op dit terrein wordt bereikt.

Looptijd van het onderzoek Klachtafhandeling (inclusief ambtelijk en bestuurlijk wederhoor): november 2013 – juni 2014. Beoogde publicatie: juni 2014.

3.3 ONDERZOEK MUZIEKPALEIS

Vanaf november 2013 loopt het rekenkameronderzoek naar het Muziekpaleis. Het Muziekpaleis moet hét concertpodium van Utrecht moet worden voor klassieke

muziek, pop, jazz en cross-over. Het nieuwe gebouw is nu al een niet te missen baken in het stationsgebied. De opening van het Muziekpaleis staat gepland voor 21 juni 2014.

De stichting Muziekpaleis/TivoliVredenburg is een belangrijke partner van de gemeente om haar culturele doelstellingen te bereiken. De gemeente is op verschillende manieren betrokken bij het project Muziekpaleis en de toekomstige exploitatie: als bouwheer, eigenaar van het gebouw en 'huisbaas', als subsidievertrekker, garantie- en kredietverlener, en als vergunningverlener. Het onderzoek door de rekenkamer is gericht op het in beeld brengen van de beleids- en financiële risico's van het Muziekpaleis voor de gemeente Utrecht en in hoeverre de gemeente deze risico's beheerst. Het grote maatschappelijke en financiële belang voor de gemeente vormde de belangrijkste aanleiding voor het onderzoek. De rekenkamer wil de raad in positie brengen op dit complexe dossier, ook met het oog op de evaluatie in 2016 van de huur- en subsidierelatie tussen de gemeente en de stichting Muziekpaleis.

Looptijd van het onderzoek Muziekpaleis (inclusief ambtelijk en bestuurlijk wederhoor): november 2013 – september 2014. Publicatie: oktober 2014.

3.4 JEUGDZORG

In 2013 is een rekenkamerwerkgroep Transitie Jeugdzorg gestart bestaande uit de rekenkamers van de vier grote steden en de Randstedelijke Rekenkamer (Kring G4+1). Dat heeft geleid tot een inhoudelijke verkenning van het beleidsterrein in alle vier grote steden. De rekenkamers besloten samen een onderzoek naar de jeugdzorg voor te bereiden. Voor het bepalen van de focus van een dergelijk onderzoek hebben de G4 rekenkamers op 10 oktober 2013 een werkbijeenkomst gehouden met professionals uit de jeugdzorg. Vervolgens is in de werkgroep een gezamenlijke onderzoeksvisie opgesteld.

De Rekenkamer Utrecht is in januari 2014 een onderzoek gestart naar de wijze waarop de gemeente invulling geeft aan de transitie en transformatie van de jeugdzorg. Ook de rekenkamers van de gemeenten Amsterdam, Den Haag en Rotterdam startten een onderzoek naar de jeugdzorg. Het onderzoek van de G4 rekenkamers kent een gezamenlijke basis, dezelfde centrale vraag en een zelfde planning. De centrale vraag van het onderzoek van de Rekenkamer Utrecht luidt: "In hoeverre houdt de gemeente Utrecht bij de transformatie van de Jeugdzorg in voldoende mate rekening met kansen en risico's om te komen tot een doeltreffende en doelmatige Jeugdzorg?"

Looptijd van het onderzoek Jeugdzorg (inclusief ambtelijk en bestuurlijk wederhoor): januari 2014 – augustus 2014. Publicatie: september 2014.

4 FINANCIËN REKENKAMER UTRECHT

Financieel overzicht (in €)	Begroting 2013	Realisatie 2013	Begroting 2014
Personeelskosten staffbureau	292.000	300.000	308.000
Honorering leden	45.000	39.000	41.000
Bureaunkosten	15.000	9.000	19.000
Uitbesteed werk	12.000	3.000	7.000
TOTAAL	364.000	351.000	375.000

TOELICHTING

- ◆ De realisatie in 2013 laat een onderschrijding met € 13.000 ten opzichte van de begroting zien.
- ◆ De post Personeelskosten staffbureau is met € 8.000 overschreden door tijdelijke capacitaire uitbreiding. Dit is ook de voornaamste reden dat deze post is opgehoogd in 2014.
- ◆ De post Honorering leden is onderschreden; de begrote post was te ruim ingeschat.
- ◆ De post Bureaunkosten is onderschreden. Het scholingsbudget is niet volledig benut en een investering in ICT-middelen is naar 2014 verschoven in verband met een uitleveringsprobleem bij de leverancier. Andere kostensoorten zijn: lidmaatschap NVRP; bijeenkomstkosten; reiskosten; kantoorbenodigdheden; etc.
- ◆ De post Uitbesteed werk hield in 2013 in:
  - a) Inhuur van expertise ten behoeve van het rekenkameronderzoek. Voor de eigen SWOT-analyse hebben wij een externe voorzitter (€ 400) ingehuurd. In 2014 houden we graag een bedrag beschikbaar voor externe inhoudelijke ondersteuning voor een van onze onderzoeken.
  - b) Ontwerpkosten en drukwerk: de kosten hiervoor zijn afgenomen in het afgelopen jaar (in 2013 is hieraan € 2.300 besteed). Dit komt door de gemeentebrede inkoopvoordelen die zijn gerealiseerd. Voor 2014 hebben we deze post samengevoegd met de post Bureaunkosten.
- ◆ De kosten voor de werving en selectie van een nieuwe voorzitter (circa € 10.000) drukken niet op het rekenkamerbudget, maar zijn uit het budget van de Griffie Gemeenterad Utrecht betaald.
- ◆ In 2013 was er ook een opbrengst: € 750 *management fee* voor de ontvangst van een delegatie van de Indonesische Rekenkamer (i.s.m. de Vrije Universiteit te Amsterdam).

BIJLAGE 1 PUBLICATIES REKENKAMER UTRECHT 2009-2013

ONDERZOEKSRAPPORTEN 2013

- ◆ *Subsidieverstrekking - wordt gevolgd. Vervolgonderzoek subsidies en leefbaarheidsbudget (29 oktober 2013)*
- ◆ *Wet Houdbare Overheidsfinancien. Rekenkamerbrief. (24 mei 2013)*
- ◆ *Een lange adem. Een onderzoek naar de organisatievernieuwing van de gemeente Utrecht (28 februari 2013).*

ONDERZOEKSRAPPORTEN 2012

- ◆ *Signalen uit de openbare ruimte. Een casusonderzoek naar het onderhoud van de openbare ruimte door de gemeente Utrecht (13 juni 2012).*

ONDERZOEKSRAPPORTEN 2011

- ◆ *Geen vuiltje aan de lucht. Een onderzoek naar de aanpak luchtkwaliteit van de gemeente Utrecht (21 juni 2011).*
- ◆ *Brief G4-rekenkamers aan de vaste kamercommissie Infrastructuur en Milieu van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (21 juni 2011). Onderzoek G4-rekenkamers naar luchtkwaliteitsbeleid.*
- ◆ *De Masterplannen meester. Een onderzoek naar het onderwijshuisvestingsbeleid van de gemeente Utrecht (14 april 2011).*
- ◆ *Rekenkamerbrief Gerrit Rietveld College (14 april 2011).*

ONDERZOEKSRAPPORTEN 2010

- ◆ *Maak werk van bijstand - wordt gevolgd. Vervolgonderzoek naar het re-integratiebeleid van de gemeente Utrecht (28 oktober 2010).*
- ◆ *Wordt gevolgd 2010. Zes onderzoeken van de Rekenkamer uit de periode 2006-2009 getoetst op resultaat (1 september 2010).*
- ◆ *Leefbaarheidsbudget Utrecht. Een onderzoek naar de doelgerichtheid en de resultaatverwachtingen (juli 2010).*

ONDERZOEKSRAPPORTEN 2009

- ◆ *Jeugd en veiligheid - wordt gevolgd. Vervolgonderzoek naar het jeugd-en-veiligheidsbeleid van de gemeente Utrecht (29 oktober 2009).*
- ◆ *Project Stationsgebied. Informatievoorziening aan de gemeenteraad van Utrecht. Inclusief Checklist Informatievoorziening Grote Projecten (mei 2009).*
- ◆ *Uitgezette gelden - in ijzer en beton. Rekenkamerbrief (15 januari 2009).*

OVERIGE PUBLICATIES

- ◆ *Kwaliteitshandvest Rekenkamers. Uitgave van Rekenkamer Metropool Amsterdam, Rekenkamer Den Haag, Randstedelijke Rekenkamer, Rekenkamer Rotterdam en Rekenkamer Utrecht (20 juni 2012).*
- ◆ *Bijdrage aan Handreiking van de NVRR over re-integratieonderzoek door rekenkamers (2011).*
- ◆ *Over plussen en minnen... Informatiebrochure / Reglement van orde voor de werkwijze van de Rekenkamer Utrecht. Herziene uitgave (februari 2011).*